

2. Басюк Н. А. Моральний розвиток і моральне виховання. URL: <http://surl.li/gldez> (дата звернення 06.04.2023)

3. Вакуліч Н. В. URL: <http://ostrozhecka.gromada.org.ua/news/1612532277/> (дата звернення 06.04.2023)

4. Даниляк Р. З. Проблема релігійного морального виховання молодших школярів у культурно-історичних обставинах кінця XX – початку XXI ст. Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті: Матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 березня 2016 року) [редактори-упорядники: І. Зимомря, В. Ільницький]. Ченстохова. Ужгород. Дрогобич : Посвіт, 2016. С. 227–228.

5. Лях Т. Моральне виховання учнів початкових класів. URL: <https://naurok.com.ua/moralne-vihovannya-uchniv-pochatkovih-klasiv-153805.html> (дата звернення 06.04.2023)

Анна ПАНЧУК
здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «магістр»
спеціальності 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: **Ангеліна РОЛЯК**
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ЗВ'ЯЗОК ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ

Досліджуючи економічну освіту в Україні, ставимо за мету простежити її еволюцію та віднайти стійкі тенденції розвитку на сучасному. Вивчення шляхів трансформації економічної освіти в Україні ґрунтується на застосуванні історичного принципу дослідження, що передбачає зв'язок соціальних явищ, розгляд дійсності через виникнення явища в історії, його

основних етапів еволюції, та на цьому тлі вивчати істотні ознаки явища в сьогоденні. Економічна освіта є невід'ємною частиною вітчизняного освітнього простору, тому можемо стверджувати, що система економічної освіти пройшла у своєму розвитку всі характерні для нього періоди [5]. Проведений аналіз обумовив класифікування цього процесу на п'ять ретроспективних етапів, кожен з яких обумовив виникнення певної особливої характеристики вищої економічної освіти.

Праксеологічна доба формування економіки як практичної науки, що у подальшому обумовила становлення і розвиток відповідної освіти для набуття людиною знань з економічної сфери її діяльності, насправді тривала більше двох тисячоліть. Спочатку узагальнення щодо економічних питань не виділяли в окрему галузь знань, такі погляди були складовою загальносуспільної науки філософії, з якої економічна наука виокремилася у самостійну [8]. Перші спроби вивчення окремих сторін економічних процесів відомі загалом ще з праць стародавніх грецьких та римських мислителів (Аристотеля, Варрона, Ксенофонта, Катона, Колумелли), а також мислителів Стародавнього Єгипту, Індії, Китаю. Вершиною економічної думки Стародавньої Греції є праці античного філософа Аристотеля, що й донині є цінними для наукової спільноти. Аристотель розглядав економіку у двох контекстах. Уперше мислитель подав характеристику економіки як господарської діяльності, розглядав економіку як таку діяльність людини, що продукує необхідні для її життя матеріальні блага, пов'язав економіку з виробництвом та вбачав її як господарську діяльність, що є природно важливою для суспільного буття, виділив з економіки в окрему "частину" науку про багатство, сформулювавши сутність "хремастики" [1].

Першим вищим навчальним закладом в Україні, де проводиться викладання економічної науки з 1842 р., є Імператорський університет Святого Володимира, нині Київський національний університет ім. Тараса

Шевченка [3]. Світоглядний аспект економічної освіти в ту епоху обумовлений елітною вищою освітою в класичних університетах і глибиною викладання та вивчення основ загальнонаукового знання. Карл Маркс у середині XIX ст. у науку привніс грандіозне творіння – "Капітал", що і донині має поширення у викладанні суспільних наук, а в останні роки ще з більшою силою актуалізується у світовій економічній практиці, завдяки тому, що вчений пояснив іманентну еволюцію економічних процесів на основі вдало поєднаної характеристики економічного розвитку та еволюціонування соціальних інституцій. Наукова платформа вищої економічної освіти остаточно утворена наприкінці XIX – початку XX ст., з тієї пори, коли розпочали викладати наукову дисципліну "Політична економія" в паризькій Сорбонні, та суспільна необхідність позначили початок економічної освіти [8]. Економічні питання дотичні до суспільно-політичних, тому викладання економічних курсів в університетах світу було побудовано крізь призму загальносуспільних проблем, соціальних відносин, відбиття цивілізаційних конфігурацій світу [7]. Отже, для другого фазису вищої економічної освіти характерними ознаками є: як наукове підґрунтя – політична економія, пріоритетними визначаються початкові економічні курси і відкриття відповідних кафедр в університетах світу, що мають охоплення Європою та територією США.

У всіх вищих технічних навчальних закладах великої країни Радянського Союзу з 1939 р. була впроваджена політика вивчення студентами курсу "Організація виробництва". Надалі щороку зростає значимість економічної освіти, про що свідчать також загальнодержавні директиви щодо відкриття у 1940-1941 навчальному році в кожному навчальному закладі кабінету "Економіка та організація виробництва" [2, 100]. Отож, визначниками для фазису становлення вищої економічної освіти стали: 1) політична економія як наукове підґрунтя економічної освіти; 2) пріоритетами у вітчизняній освіті є елементарні економічні

знання (зокрема набувають поширення і серед тих суб'єктів, хто безпосередньо задіяний у виробництві матеріального продукту); 3) викладання економіки виробництва, економіки промисловості, економіки транспорту тощо, що означає – в економічній системі господарювання, а відтак, і у вищій економічній освіті домінують індустріальні знання [8].

Зміст економічної освіти у вищій школі набув іншого характеру та суспільної цінності у 60-х роках. Децентралізація господарсько управлінських структур, широка економічна регіоналізація, сільськогосподарські реформи, космічні досягнення, масове будівництво житла, освоєння нових для господарювання земель мали бути забезпечені фахівцями з відповідним економічним знанням [9]. Піднесення економічної освіти було пов'язано з визначеними місцем і могутністю країни у світі, економічні знання від рівня загального та елементарного по суті трансформувалися в глибокі з відповідними класифікаціями до економічних наук.

Поступово виникла необхідність розділити підготовку спеціалістів у галузі економіки за двома напрямками: профільна, тобто спеціалізована освіта, та загальноосвітня економічна підготовка [6]. Варто зазначити, що підходи до надання економічної освіти за цими напрямками мають принципові відмінності, оскільки перший зорієнтований на здобуття глибоких економічних знань про складну економічну систему та опанування людиною конкретної економічної спеціальності, а другий розрахований на загальні економічні знання та розуміння людиною свого місця в системі соціально-економічних відносин, маючи технічну чи іншу спеціальність [6].

Детермінантами вищої економічної освіти того періоду були: наукові засади – макроекономічна і мікроекономічна теорії; пріоритетність у викладанні економічної науки проглядається з орієнтацією на мікрорівень – рівень діяльності суб'єктів господарювання, за цим у класичних

університетах традиційно відбувається підготовка вищої економічної еліти для керівного державного резерву, наукового і викладацького персоналу; та планетарна масштабність вищої економічної освіти [1].

У нашій країні масштабність розвитку вищої економічної освіти підтверджується своєю масовістю, доступністю для бажаючих її отримати, свободою вибору з широкого кола економічних спеціальностей. Інтеграція – новітній період вищої економічної освіти триває з 80-х років ХХ ст. до сьогодні [2]. Це час трансформацій у розвитку вищої економічної освіти, відмінностями якого на теренах України є зміна освітньої парадигми, надмірна комерціалізація у вищих закладах освіти, задекларована інтеграція в Європейський освітній простір тощо. Провідними у змісті економічної освіти стають неокласичний синтез, маркетингові теорії та менеджмент, подекуди логістичні теорії, що поступово входять частиною інформаційної економіки [3]. Транснаціональні об'єднання та оболонкові компанії, глобалізація світової економіки як утворення міжнародної господарської системи, конфліктність багатосторонніх інтересів у складних економічних відносинах, розгортання кризових процесів обумовили звернення економічної науки до своїх витоків. У науковому товаристві на постмодерновому просторі ведуться довготривалі дискусії щодо філософії господарювання, екологічного пріоритету в економічній діяльності, гуманного ставлення до природи тощо [4].

Отже, характерними ознаками вищої економічної освіти сучасного фазису є: як наукове підґрунтя – неокласична політекономія, а перспективною – інформаційна економіка; невиразні пріоритети на початку цього періоду та чітка зорієнтованість останніми роками на гуманізацію економічної освіти; в охопленні вищою економічною освітою в Україні відбувається швидкоплинний попит з переходом у диспропорції відносно потреб у спеціалістах економічного профілю та поступового інтегрування до європейського освітнього простору [4].

У підсумку зазначаємо: сучасна вітчизняна освіта та система вищої економічної освіти, на наш погляд, ще у пошуках ціннісних орієнтирів. Кожна епоха має притаманні конкретному періоду соціально-економічні відносини як на загальнонаціональному, державному рівні, так і на нижчих рівнях – суб'єктному, територіальному, галузевому тощо. Істотні зміни суспільного життя обов'язково відбиваються на побутовому рівні кожної людини суспільства, члена громади, працівника підприємства і будь-якої установи. Інтенсивність розвитку суспільства залежить від ресурсної бази та методів його відтворення [9]. До суспільних ресурсів обов'язково відносять людський, що включає трудовий та інтелектуальний потенціал, а методи відтворення ресурсів повною мірою залежать від функціонування багаторівневої освітньої системи та, безсумнівно, її складової – економічної освіти [3]. Економічна освіта, за фактичними і прогностичними завданнями, державно-орієнтованими програмами, галузевими планами розвитку повинна у свою чергу враховувати тенденції змін економічних систем, оскільки ця соціальна інституція є невід'ємною від суспільних, загальнолюдських проблем, що визначають подальшу еволюцію людства.

Список використаних джерел:

1. Каленюк І. С. Економіка освіти: навч. посіб. Київ, 2003. 348 с.
2. Концепція розвитку економічної освіти в Україні. *Освіта України*. 2004. № 6.
3. Медвідь Л. А. Економічна освіта в контексті формування загальної системи освіти України. Київ, 2005. 298 с.
4. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2005 Національний класифікатор України. URL : <http://www.uazakon.com/big/text53/pg1.htm>.
2. Роляк А.О. Логіка реформування університетської освіти в європейському просторі: епоха знань. *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*. 2015. Т. 14. С. 91–98.

3. Роляк А. О. Неперервна професійна освіта: Європейський вимір. *Аграрна наука та освіта в умовах Євроінтеграції*. 2018.
4. Arndt H. W. *Economic Development: The History of an Idea*. University of Chicago Press, 1989. 217 p.
5. Elsevier B. V. *Handbook of Economic Growth*, 2014. Vol. 2. 1100 p.
6. Roliak A. Enlightenment Stage in the System of Teacher Education of Denmark through Historical Retrospection. *InterConf+*. 2022. № 109. С. 116 - 122.

Олена ПИРЧ
здобувач вищої освіти 4 курсу ОС «бакалавр»
спеціальності 125 «Кібербезпека»,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький
Науковий керівник: **Валентина СПІВАЧУК**
кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ МЕТОДОМ МАСКУВАННЯ

До методів захисту персональної інформації висувається вимога по забезпеченню конфіденційності, навіть при отриманні зловмисником доступу до читання бази даних. Методом, який відповідає даним вимогам є маскування. Маскування – це метод створення структурно подібної, але недостовірної версії даних. Проте існуючі алгоритми маскування не забезпечують достатньої подібності маскованих даних до оригінальних.

Використовуйте маскування даних, щоб приховувати конфіденційні дані, як-от дані кредитних карток, номери соціального страхування або навіть лихослів'я в розмовах. Можна створити правило маскування та визначити регулярний вираз в ньому, щоб визначити конфіденційну